

אסא כשר וצוריאל ראשי

אתיקה עברית

מוסד ביאליק • ירושלים

Asa Kasher and Tsuriel Rashi
Jewish Professional Ethics

עריכת הלשון: נעה רוזן

הספר יוצא לאור בסיוע

עמותת יהודי
לזכרו של רס"ן יהודי כשר ז"ל

אוניברסיטת אריאל
קרן יהושע רבינוביץ לאמנויות, תל אביב (ע"ר)
בתמיכת משרד התרבות והספורט – מינהל התרבות

מסת"ב 3-403-536-965-978 ISBN

© כל זכויות שמורות למוסד ביאליק • ירושלים, תשפ"ד

סדר ועימוד: אירית נחום

הדפסה וכריכה: אופסט שלמה נתן בע"מ

Copyright by the Bialik Institute, Jerusalem 2024

www.bialik-publishing.co.il

Printed in Israel

תוכן העניינים

1 הקדמה

למה "עברית"? 2 הצגת המעשים הראויים 4 סליחה 5 בקשה 5 תודה 6

מבואות כלליים

א. נורמות לא הלכתיות במסורת היהודית 11

לא יעשה כן במקומנו 11 למד לשונך לומר איני יודע 13 דם לרב שפכת 15 חנך לנער על-פי דרכו 19 אל תבקש להיות מושל, אם אין לך חיל להשבית זדון 20 האתיקה והמוסר בפרקי אבות 23 שבעה דברים בחכם 31 שבחן של חכמים 39 נאה דורש נאה מקיים 40 האי צורבא דרבנן דרתח 43 אתיקה ומוסר ב"אורחות צדיקים" 44 אתיקה ומוסר בתקנות הקהילות 47 אתיקה ומוסר בספר "פלא יועץ" 49 שיא החכמה הוא קיומה למעשה 51 אתיקה, מוסר וחסידות 53 סיכום 55 ביבליוגרפיה 56

ב. מושגים וערכים מוסריים ואתיים במסורת היהודית 58

מושגי אתיקה 66 מושגי פגיעה באתיקה 91 ביבליוגרפיה 112

ג. יסודות האתיקה המקצועית והארגונית 119

מהי אתיקה מקצועית? 120 נוסחת היסוד של האתיקה המקצועית 124 נוסחת היסוד של האתיקה הארגונית 131 נוסחת היסוד של האתיקה של תפקיד או מעמד 133 כבוד האדם 136 בעיות הכובעים המרובים 139

ד. היחס למלאכה ולמקצוע במסורת היהודית 144

ביבליוגרפיה 161

מנהיגות וחברה

ה. אתיקה של מנהיגות 165

ערכי הייעוד 167 ערכי השיטה – פרמטרים 182 ערכי המסגרת הארגונית 195 ערכי המעטפת החברתית 203 ביבליוגרפיה 212

ו. אתיקה חינוכית 215

ערכי הייעוד – פרמטרים 223 ערכי השיטה – פרמטרים 240 ערכי המסגרת הארגונית
247 ערכי המעטפת החברתית 256 ביבליוגרפיה 266

ז. אתיקה של רבנים ותלמידי חכמים 269

ערכי הייעוד – פרמטרים 277 ערכי השיטה – פרמטרים 287 ערכי המסגרת הארגונית –
פרמטרים 300 ערכי המעטפת החברתית 310 ביבליוגרפיה 321

ח. אתיקה של עשייה סוציאלית 324

ערכי הייעוד – פרמטרים 329 ערכי השיטה – פרמטרים 333 ערכי המסגרת הארגונית –
פרמטרים 337 ערכי המעטפת החברתית 342 ביבליוגרפיה 352

צבא וביטחון

ט. אתיקה צבאית 357

ערכי הייעוד – פרמטרים 362 ערכי השיטה – פרמטרים 383 ערכי המסגרת הארגונית –
פרמטרים 404 ערכי המעטפת החברתית 405 ביבליוגרפיה 412

י. אתיקה משטרתית 421

ערכי הייעוד – פרמטרים 424 ערכי השיטה – פרמטרים 432 ערכי המסגרת הארגונית –
פרמטרים 435 ערכי המעטפת החברתית 436 ביבליוגרפיה 447

יא. אתיקה של שירותי מודיעין 449

ערכי הייעוד 452 ערכי העבודה המודיעינית 456 ביבליוגרפיה 469

אתיקה ומשפט

יב. אתיקה שיפוטית 473

ערכי הייעוד – פרמטרים 478 ערכי השיטה – פרמטרים 488 ערכי המסגרת הארגונית –
פרמטרים 495 ערכי המעטפת החברתית 504 ביבליוגרפיה 517

יג. אתיקה של עורכי דין 520

ערכי הייעוד – פרמטרים 523 ערכי הקהילה 525 ביבליוגרפיה 527

אתיקה פיננסית

י.ד. אתיקה של מנהלי כספים ומנהלי עמותות 531

ערכי הייעוד – פרמטרים 533 ערכי השיטה – פרמטרים 539 ערכי המסגרת הארגונית – פרמטרים 540 ערכי המעטפת החברתית 546 ביבליוגרפיה 547

טו. אתיקה מסחרית 548

ערכי הייעוד – פרמטרים 550 ערכי המסגרת הארגונית – פרמטרים 555 ערכי המעטפת החברתית 571 ביבליוגרפיה 574

טז. אתיקה תעסוקתית 577

ערכי הייעוד – פרמטרים 579 ערכי השיטה – פרמטרים 584 ערכי המסגרת הארגונית – פרמטרים 589 ערכי המעטפת החברתית 594 ביבליוגרפיה 609

יז. אתיקה של רואי חשבון 611

ערכי השיטה 614 ערכי המסגרת הארגונית 620 ערכי המעטפת החברתית 621 ביבליוגרפיה 624

אתיקה רפואית

יח. אתיקה רפואית 625

ערכי המסגרת 628 ערכי הזהות המקצועית 633 ערכי הייעוד – פרמטרים 647 ערכי השיטה – פרמטרים 674 ערכי המסגרת הארגונית – פרמטרים 676 ערכי המעטפת החברתית 677 ביבליוגרפיה 704

יט. אתיקה של פסיכולוגים ופסיכיאטרים 708

יסודות המעשים 713 הסודיות המקצועית 716 ביבליוגרפיה 729

תקשורת

כ. אתיקה עיתונאית 733

ערכי הייעוד – תחום האחריות 735 ביבליוגרפיה 752

עם סיום הספר 754